

MATEN & KLIMATET

- en demokratisk verktygslåda

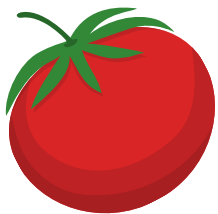
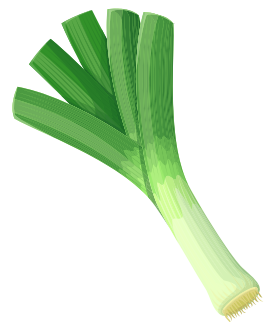

GREENPEACE

MATEN & KLIMATET

- en demokratisk verktygslåda

Varje dag serveras 3 miljoner måltider inom den offentliga sektorn, till en kostnad på ca 12 miljarder per år.

Det är här barn och vuxna med helt olika förutsättningar träffas och delar en matmiljö.

Denna matmiljö har en central roll att spela i omställningen till en hållbar matkultur och ett grönt jordbruk.

Vill du vara med och ställa om?

I DEN HÄR VEKTYGSLÅDAN HITTAR DU...

- **Vad vi behöver ställa om**
- **Vem som har makten att ställa om**
- **Hur du tar reda på hur din kommun jobbar med klimat och mat**
- **Hur du pratar med dina folkvalda**
- **Hur du skapar ett medborgarförslag**
- **Färdiga medborgarförslag**
- **Tips & tricks**
- **Munsbitfakta**
- **Frågor och svar**

Vad behöver vi ställa om?

De tre mest effektiva åtgärderna för en mer hälsosam och klimatvänlig mat inom det offentliga köket är:

1. Att minst halvera andelen kött i jämförelse med dagens snitt, i linje med Nordiska Näringsrekommendationerna.

2. Att ersätta det röda köttet med oprocessade växtbaserade livsmedel. Vid inköp av rött kött bör naturbeteskött prioriteras. Vid annat kött ska svenska ekologiska alternativ efterfrågas.

3. Att främja säsongsbaserat och lokalt (vilket ofta ger lokala ekonomiska vinster!).

*Nordiskt Samarbete har utifrån den senaste etablerade forskningen kring klimat och hälsa tagit fram de senaste Nordiska Näringsrekommendationerna i den här rapporten och Nordiska Ministerrådet har tagit fram rekommendationer om åtgärder. Det är utifrån det här underlaget som vi tagit fram ovanstående tre åtgärder.

Vem har makten att ställa om i kommunen?

Kommunfullmäktige

- kommunens högsta beslutande organ

Det här är folkets direkta representanter, politiker som vi röstar på. Ofta är det fritidspolitiker. I kommunfullmäktige tas de viktigaste besluten, t.ex. om kommunens inriktning, verksamhet och ekonomi. Det är här politikerna kan besluta om åtgärderna vi vill se!

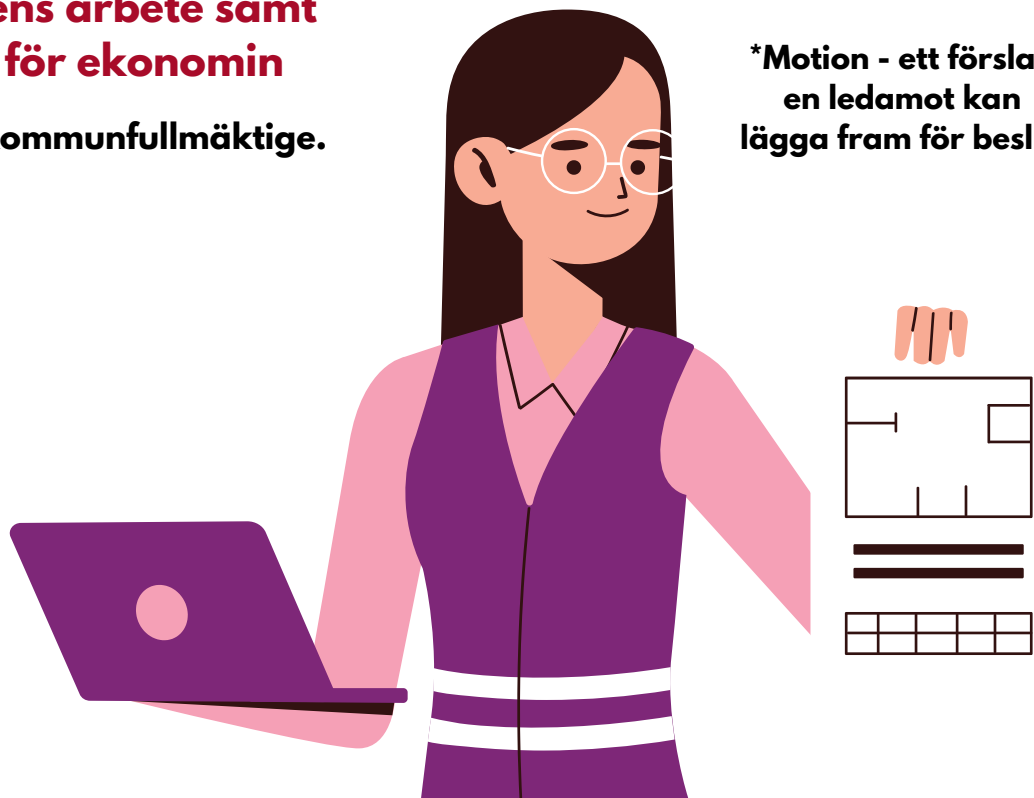
Psst.. Om en kommunfullmäktigeledamot lägger fram en motion* måste det diskuteras!

Kommunstyrelsen

- leder och samordnar kommunens arbete samt ansvarar för ekonomin

Väljs ut av kommunfullmäktige.

*Motion - ett förslag en ledamot kan lägga fram för beslut

Kommunalråd och kommunstyrelseordförande

Kommunalråd är ofta också kommunstyrelseordförande. Dessa är till skillnad från de flesta andra kommunpolitiker avlönade hel- eller deltidspolitiker. Det är ofta dessa som förhandlat fram avtal om t.ex. kommunens upphandling av mat!

Om du får med dig kommunalrådet i din kommun har du stor chans att få igenom din sak!

Nämnder

- arbetar inom olika områden

Politiker/ledamöter arbetar i olika nämnder, t.ex. miljönämnd eller kulturnämnd. De förbereder förslag som ska diskuteras i kommunfullmäktige och genomför besluten som tas. Sköter mycket av det dagliga arbetet.

Nämndordförande bestämmer dagordning och kallar till möte - bra person att få ombord på ditt förslag!

För mer om hur kommuner styrs, klicka [HÄR!](#)

Ta reda på hur din kommun jobbar med klimat och mat

Tillsammans med Klimatkollen har vi samlat data från 220 kommuner - använd vår kartläggning för att se hur det går för din kommun!

1. Har de några ambitioner för hälsa och klimat?

Kolla deras hemsida!

2. Arbetar de med att minska klimatpåverkan i det offentliga köket?

3. Har de klimatkrav vid offentlig upphandling?

4. Är deras arbete i linje med Nordiska Näringsrekommendationerna?

5. Mäter de sitt klimatavtryck per måltid eller per kilo livsmedel?

Majoriteten av de här frågorna besvaras i vår kartläggning, men gör de inte det kan du undersöka kommunens hemsida eller maila din kommun och fråga! En infomailadress brukar finnas lättillgänglig på kommunens hemsida.

Prata med dina folkvalda

En demokrati vilar på oss som medborgare, en levande demokrati kräver aktiva medborgare. Många av oss röstar vart fjärde år, men man kan delta i en demokrati däremellan på massvis med sätt!

Du kan gå i demonstrationståg, skriva på namninsamlingar, var med i fredliga civil olydnadsaktioner eller, som vi kommer beskriva här, prata direkt med dina folkvalda!

Maila dina folkvalda i 4 steg:

1

Börja med en mer formell hälsning

T.ex. "Hej XX, mitt namn är YY och jag är en klimatengagerad medborgare i vår kommun."

2

Skapa en personlig kontakt

Uppmärksamma makten att förändra som just de sitter på eller poängtera något ni delar, om inget annat lär ni dela engagemang för ert lokala samhälle!

3

Introducera problem och lösning:

• Problemet

T.ex. "Vi befinner oss i en klimatkris och vi är långt ifrån att nå våra nationella klimat- och miljömål. Enligt Nordiska Näringsrekommendationerna äter vi för mycket kött för att det ska vara hållbart och hälsosamt."

• Berätta hur du känner inför det

T.ex. "När jag tänker på framtida generationer känns det viktigt att vi som kommun gör vår del för att bromsa klimatkrisen."

• Lösning

T.ex. "Om kommunen ökar andelen växtbaserat och minskar andelen kött i vad den serverar till invånare, i enlighet med Nordiska Näringsrekommendationerna, får vi både en sundare planet och hälsosammare invånare!"

4

Uppmaning eller fråga

T.ex. "Har du möjlighet att lyfta detta som förslag i kommunfullmäktige?"

VIKTIGT!

▶ Du kan också skicka in vårt färdiga motionsförslag till lokalpolitikerna!

▶ Vill du ge kommunerna tips på bra exempel? Kika HÄR!

Skapa ett medborgarförslag

Vad är ett medborgarförslag?

Det är ett verktyg för medborgare att påverka och delta i kommunens arbete. Medborgare kan skapa egna och rösta på andras medborgarförslag. Förslag som får tillräckligt med röster måste lyftas & beslutas om i kommunfullmäktige! Cirka 200 kommuner har infört verktyget, kolla upp om din har det [HÄR](#).

Hur skapar man ett medborgarförslag?

Alla som är folkbokförda i kommunen, alltså även utländska medborgare och barn, får lämna förslag. Kolla din kommuns hemsida om det redan finns ett liknande förslag, rösta isåfall på det! Se även om de har särskilda regler. Sen är det bara att sätta igång att skriva. Kika på våra förskrivna förslag på nästa sida för inspiration eller för att använda rakt av!

Hur lämnar man in ett medborgarförslag?

Vissa kommuner har en funktion på sin hemsida där du kan skicka in det direkt och rösta på andras förslag. Andra kommuner vill att du mailar eller postar in ditt förslag. Ibland kallas det e-förslag eller medborgarinitiativ.

Hur får jag igenom mitt medborgarförslag?

Samla röster! Det finns mängder med sätt att samla röster. Du kan till exempel,

- Dela ditt förslag på dina sociala medier, bland vänner och familj eller på din arbetsplats (och be dem sprida vidare).
- Om du är med i en förening eller grupp av något slag, hör om de vill samla röster med dig!
- Skriv en debattartikel i lokaltidningen, se tips [HÄR](#)!

Färdiga medborgarförslag

Här är tre olika förskrivna medborgarförslag, att hämta inspiration från eller använda direkt som de är!

Hälsa

Det här medborgarförslaget fokuserar på hälsofördelarna en mer växtbaserad kost skulle innebära för kommunens invånare. Utöver detta nämner förslaget fördelarna för klimat och ekonomi. Förslaget ger konkreta mål baserade på den senaste forskningen för kommunen att arbeta med!

Klimat

Det här medborgarförslaget fokuserar på vikten att minska det industriella jordbrukets metanutsläpp för att uppnå våra klimatmål. Utöver det nämner förslaget fördelarna för hälsa och ekonomi. Förslaget ger konkreta verktyg och mål för kommunen att arbeta med!

Klimatkommunerna

Det här medborgarförslaget uppmanar din kommun att kroka arm med andra kommuner som arbetar aktivt för att minska sina utsläpp. Klimatkommunerna ställer klimatkrav på sina medlemmar och delar kunskap och stöd för att uppnå omställningen!

TIPS & TRICKS

1

Sätt upp ett mål och ha tålamod! Ett fokus hjälper dig framåt och andningspauser hjälper dig orka vidare!

2

Närma dig dina folkvalda med inställningen att de vill väl, det vill de oftast! Och vill de inte det, är det fortfarande upp till oss att vara professionella och korrekta i vår kommunikation.

3

Förvänta dig inte att politikerna vet mer än dig kring det här, många är fritidspolitiker och har inte tid att sätta sig in i alla frågor. Ovisshet betyder inte ovilja, dela med dig om faktan du läst!

4

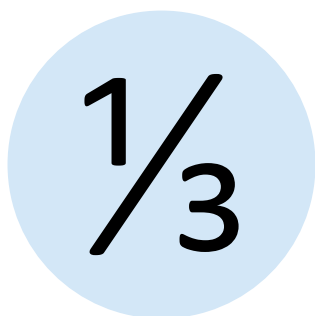
Vid samtal med politiker: håll det kortfattat, tydligt och enkelt. Tänk på mottagarens perspektiv, bygg in det och visa samhällsnyttan!

5

Har du svårt att komma igång med ditt klimatengagemang? Fastnar du i frustration eller känslor av maktlöshet? Klimataktions Ideella Klimatcoacherna erbjuder upp till tre gratis coachingsamtal för att utforska vad du behöver för att känna dig trygg och motiverad, och hitta strategier för att börja ta konkreta steg.

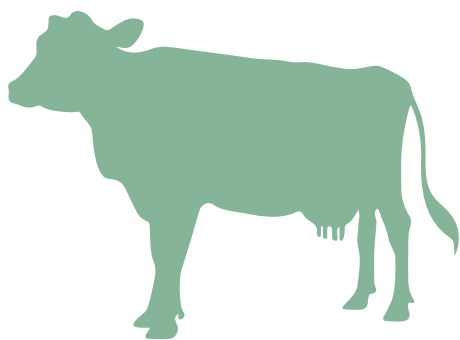

Munbitfakta: KLIMAT

Metanutsläppen står för $\frac{1}{3}$ av den globala uppvärmningen. En global halvering av utsläppen inom detta decennium kan kyla planeten med 0.3 grader till 2045.

Metan värmer upp och försvinner snabbare ur atmosfären än koldioxid. Metangas är ungefär 80 gånger mer potent än CO₂. Det försvinner från atmosfären efter ca 12 år, till skillnad från koldioxid som stannar i hundratals. Det är därför en minskning skulle ge en snabb kylande effekt!

Boskapsindustrin är den enskilt största källan till dagens metanutsläpp. Den absolut snabbaste åtgärden här är att minska konsumtionen av rött kött. I Sverige kommer nästan $\frac{3}{4}$ av metanutsläppen från jordbruket.

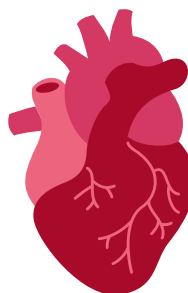
Munsbifakta: HÄLSA

Idag är det fastställt med mycket stor vetenskaplig säkerhet vilka livsmedel som främjar vår hälsa och vilka som leder till mer sjukdom och förtida död.

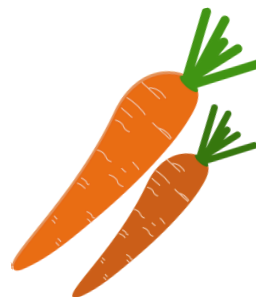
Bland experter inom diabetes är det idag vedertaget att diabetes typ 2 bäst motverkas med en kost bestående av hela vegetabilier och där animaliska livsmedel minimeras.

Efter tobak, orsakar ohälsosamma matvanor flest sjukdomar i Sverige idag. Lågt intag av fullkorn är den största riskfaktorn, men på plats nummer två kommer vårt höga intag av kött.

Vi har inte alltid ätit kött som vi gör nu. Vår köttkonsumtion har ökat med 16 kg sedan 1980-talet, från 64 kg per person och år till 85 kg.

Kostråd från expertorganisationer och hälsomyndigheter är mycket lika, och de har varit det i många år. En mer växtbaserad kost kan motverka hjärt- och kärlsjukdomar och förebygga cancer. Det ger längre liv!

Källor klimat:

UNEP - [Global Assessment: Urgent steps must be taken to reduce methane emissions this decade](#)

SLU - [Växthusgaserna koldioxid, metan och lustgas](#)

Regeringen - [Sweden's Methane Action Plan](#)

Källor hälsa:

Livsmedelsverket - [Bra matvanor räddar liv](#)
Jordbruksverket - [Livsmedelskonsumtion av animalier](#)

Samlade källor hos [Läkare för framtiden - kost och hälsa](#)

FRÅGOR & SVAR

F: Min kommun har det ganska ekonomiskt tufft just nu, borde jag verkligen sätta mer press på dem med detta?

S: Att öka andelen växtbaserat och skära ner på köttet är en av de billigaste klimatåtgärderna din kommun kan göra, faktum är att kommunen sparar pengar på detta! Vi ser redan att flera kommuner gör detta av ekonomiska skäl primärt. Förbättrad folkhälsa och klimat blir en mycket god bonus!

F: Räcker det inte med att bara övergå till svenskt nötkött?

S: Nej. Om vi jämför det svenska köttets klimatpåverkan med köttet från länderna som vi importerar mest från (d.v.s. Irland, Tyskland och Polen), är skillnaden i klimatpåverkan liten. Om vi bytte ut det importerade nötköttet mot svenskt nötkött skulle utsläppen i bästa fall minska med några enstaka procent.

F: Men jag vill stötta de svenska bönderna, kommer inte detta skada dem?

S: Det stämmer att bönder idag är oerhört utsatta, både i Sverige och i hela EU. På 15 år har EU förlorat nästan 40% av sina jordbrukare, nästan uteslutande är det små & medelstora jordbrukare. För de svenska bönderna står vi inför ett vägval.

Antingen fortsätter vi intensifieringen av jordbruket och kött- och mjölk-industrin, eller så stödjer vi de småskaliga och hållbara bönderna som kämpar för att säkra vår mat.

Det finns en enorm potential att öka den inhemska produktionen av svenska bönsorter och självförsörjningen av växtbaserad proteinproduktion. Denna typ av odling kräver färre maskiner, mindre insatser och mindre skuldsättning vilket skulle skapa en säkrare vardag för svenska bönder.

**Fler
frågor &
svar**